

Pět let v české energetice. Pád solárního byznysu a marné hledání koncepce

ANALÝZA Co se stalo za posledních pěti letech v české energetice? Zažili jsme boom i pád fotovoltaiky. Vláda chce méně podpory pro obnovitelné zdroje, podle ní zvyšují ceny. Česko by podle nové energetické koncepce mělo zůstat jadernou velmocí.

18. 07. 2012 | Martin Archalous

Ve zkratce:

Řádně fungující energetika vyžaduje jasné a dlouhodobé koncepce, které budou nezávislé na volebním cyklu. Ty však v ČR zatím chybí. Není vyjasněný postoj k obnovitelným zdrojům i těžebním limitům uhlí. Jedinou jistotou je tedy jaderná energie, která má podporu napříč stranami.

Novou **státní energetickou koncepci** chce vláda představit v srpnu 2012. Některé části zveřejnil ministr průmyslu a obchodu Martin Kuba (ODS) v nedělních Otázkách Václava Moravce v České televizi. Podle něj obnovitelné zdroje už stát podporovat nechce a od roku 2014 omezí jejich podporu. Energetika je v mnoha ohledech zvláštní odvětví: Technologie se překotně vyvíjí, uvedení do praxe ale trvá nesmírně dlouho. Stavby elektráren a vedení trvají roky a plánují se na desetiletí.

"Zatím neexistuje politická shoda, jak by česká energetika měla vypadat."

Návratnost investic je nesmírně dlouhá a každý projekt stojí desítky až stovky miliard. V málokterém odvětví má tak silnou roli stát, bez kterého by nešlo rozsáhlejší projekty uskutečnit. Proto je nutné, aby vláda měla jasný „jízdni řád,“ která se nebude měnit s každými volbami. Česká republika svou koncepci ale teprve hledá.

Česko zůstává jadernou velmocí. Foto: Thinkstock.com

Vzestup a pád solární energetiky

Česká republika se zavázala, že do roku 2020 bude vyrábět **13 % elektřiny z obnovitelných zdrojů**. Toho se mělo dosáhnout formou garantovaných výkupních cen, které se promítnou do cen elektřiny. Podle politiků mělo jít o desetikoruny až stokoruny ročně pro jednu domácnost. Už tehdy ale někteří poslanci varovali, že to může být mnohem více.

V roce 2008 (také díky podobné podpoře na celém světě) klesla cena fotovoltaických panelů o třetinu. Ze solárních parků se stal supervýnosný byznys. V tuto chvíli ještě mohl parlament zasáhnout a zákony změnit, jenže začátkem roku 2009 padla vláda a všichni měli spoustu jiných starostí.

Chcete využít solární energii?

- [Jak zprovoznit domácí solární elektrárnu](#)
- [Jak se připojit do sítě](#)

Vzpamatovala se až nová vláda v létě 2010. Razantně snížila podporu a na dlouho zablokovala připojování nových elektráren. Zavedla také takzvanou [solární daň](#): Výkupní ceny nelze snížit zpětně, majitelé elektráren tedy dostanou svých cca 12 Kč za kWh. Z toho čtvrtinu okamžitě vrátí na daních a za vybrané peníze se sníží cena elektřiny.

Skupina senátorů zákon napadla u Ústavního soudu, ten však postup potvrdil: Vláda má právo v případě významné změny podmínek (zlevnění technologie o 30%) reagovat, pokud je zásah přiměřený – tedy pokud nebude pro investory likvidační a pokud zůstane zachována původně slíbená 15-letá návratnost investice.

[- Přečtěte si víc: Solární daň platí dál, rozhodl Ústavní soud](#)

Někteří investoři se prohrou u soudu nenechali odradit a uvažují o mezinárodních arbitrážích. Vláda naopak uvažuje o prodloužení daně pro další roky. Takzvaná **solární krize** značně poškodila obraz o [obnovitelných zdrojích energie](#) v očích veřejnosti. A další osud podpor je proto nejistý. Někdy se uvažovalo o přesměrování podpor do [biomasy](#), dnes se chystá novela, která umožní od roku 2014 podpory nových zdrojů zcela zrušit. „Hospodářství se propadá a tady vlastně nutíme české podnikatele a domácnosti platit miliardy. Tím ohrožujeme průmysl,“ řekl v nedělních Otázkách Václava Moravce ministr průmyslu Kuba.

ERÚ – vzniká superúřad

V loňském roce výrazně posílilo postavení regulátora českého trhu s elektřinou, **Energetického regulačního úřadu**. Ten může nově rozhodovat spotřebitelské spory, převzal pravomoci Energetické inspekce, získal větší finanční nezávislost. Současně byla do čela úřadu jmenována **Alena Vitásková**, která se záhy projevila jako výrazná bojovnice proti obnovitelným zdrojům.

Přečtěte si víc: Konec podpory obnovitelným zdrojům. ERÚ ji chce zrušit do roku 2014

Vitásková má značný respekt díky zkušenostem z energetiky. Její odpůrci to však považují zároveň za její hlavní slabinu: Až donedávna pracovala pro plynárenské podniky, které teď má kontrolovat. Bude skutečně nestranná? Nečekaně rychlá výměna v čele úřadu vyvolala řadu spekulací. Jedná se přitom o klíčovou osobu, která bude mít značný vliv na výkupní ceny OZE, případně i dostavbu Temelína.

Zoufalé snahy o koncepci

„Státní energetická koncepce je strategickým dokumentem s výhledem na 30 let vyjadřujícím cíle státu v energetickém hospodářství.“ To říká zákon. Skutečnost je trochu jiná. Současná koncepce vznikla v roce 2004 a nikdo ji nebere příliš vážně, každý ministr má jiné priority. V České republice neexistuje politická shoda, jak by energetika měla vypadat.

Ministři pracují na „aktualizacích“ „nových koncepcích“ a „koncepcích koncepcí“. Zatím nejambicióznější byl **ministr Kocourek**, který přišel s plánem na stavbu deseti nových jaderných reaktorů. To bylo kritizováno jako nereálné a ministr později od těchto plánů ustoupil.

Milníky v české energetice

- [Pačesova komise: Uhlí dochází, budoucnost má jádro i biomasa](#)
- [Solární daň platí. Snaha o udržení nízkých cen elektřiny převážila zájmy solárních investorů](#)
- [Ukončení podpory obnovitelným zdrojům mne nepřekvapuje. Komentář](#)

Současný ministr Kuba svolal komisi, která v červnu přišla s novou koncepcí: Sice už nehovoří o deseti reaktorech, ale podíl jádra má i tak stoupnout na 50 %. Obnovitelné zdroje energie (OZE) budou spíše klesat. A prolomení těžebních limitů uhlí není vyloučeno. Podle kritiků je tato koncepce vítězstvím „koalice jádra a uhlí.“ Například podle Hnutí Duha by se měla víc zaměřit na úspory a OZE. Upozorňují i na to, že komise byla složena z odborníků na genetiku ([Václav Pačes](#)), ionizující záření (Dana Drábová) či geologii (Václav Cílek), nikoliv

energetiku. A koncepci vypracovali ve svém osobním volnu bez nároku na odměnu za tři měsíce. Neměli tedy jen zaštitit předem danou politickou linii?

Podrobný rozbor dokumentu: Česko jako jaderná velmoc. Bez uranu a uhlí to nejde?

Koncepce ještě nebyla schválena a už se mluví o dalších úpravách, především co se týče využití zásob surovin a těžebních limitů.

Vedle oficiální koncepce vznikla celá řada dalších dokumentů:

Už v roce 2008 vznikla takzvaná **Nezávislá energetická komise (NEK)** pod vedením profesora **Václava Pačese**. Výsledkem její práce byl podrobný dokument, který pracoval s několika scénáři. Základní doporučení? Opustit v českých klimatických podmínkách nevhodnou podporu sluneční a větrné elektřiny, nerozšiřovat těžbu uhlí a soustředit se na jádro (50 % výroby) a biomasu, zbytek pokrýt z dosluhujících uhelných elektráren, vodních zdrojů a plynových generátorů. Studie také velmi podrobně mapovala stav a nutné úpravy rozvodné sítě.

Mnohem radikálnější vizi přineslo hnutí Greenpeace a jejich „[Energetická \(r\)evoluce](#)“. Podle představy Greenpeace se Evropa má vzdát uhlí a jádra. Veškerou výrobu pokryjí solární elektrárny ve Středomoří, větrné parky u Baltu a zbytek zajistí paroplynové a vodní elektrárny a kotle na biomasu ve střední Evropě. Koncepce však počítá s masivními úsporami (30 % celkové spotřeby), zatím zatím neexistujícími technologiemi (vysoce účinné solární panely) a neřeší uspokojivě některé otázky, například jak zajistit přenos elektřiny přes celý kontinent. Studie zatím čeká na podrobnější odbornou oponenturu.

Česko – jaderná velmoc

Zatím se zdá, že politici se shodnou pouze na **podpoře jaderné energie**. Jádro má v Česku dlouhou tradici (patříme mezi země s nejvyšším podílem na světě – 33 %), podporu politiků i občanů. Tu nezměnila ani **nehoda ve Fukušimě**.

O úplně nových elektrárnách se zatím pouze diskutuje. Naproti tomu **rozšíření Temelína** je téměř jisté. O stamiliardovou zakázku se ucházejí ruské, americké i francouzské společnosti, v nejbližších měsících by se mělo rozhodnout o vítězi. Do dvou let budou zahájeny stavby, reaktor však nezačne pracovat dříve než v roce 2020. To je také hlavní argument pro dostavbu, i když máme elektřiny dost. Životnost uhelných elektráren končí a zásoby uhlí docházejí. Podle ministra bychom bez posílení jádra už v roce 2020 museli elektřinu dovážet.

Poslední velká jaderná stavba ve Finsku se proměnila v ekonomické fiasko. „Já jsem ve Finsku byl a informoval jsem se, že náklady vznikly proto, že projekt byl nedostatečně připraven. To je chyba, kterou neuděláme,“ řekl ministr v neděli v diskusním pořadu České televize.

A co dál?

Dnes za energetiku odpovídá [ministr Martin Kuba](#). Za posledních pět let již čtvrtý.

Pro budoucnost definoval tři priority:

- **Rozvoj jádra**, realistický, postavený na reálných ekonomických základech. „Jádro je v českých klimatických podmínkách jediný zdroj schopný zajistit stabilní dodávky za rozumnou cenu s minimálními emisemi,“ uvedl ministr.
- **Zmapování zásob uhlí a ujasnění jeho postavení v budoucí energetické koncepci**. Do konce srpna by měla být předložena tzv. surovinová koncepce, která vyřeší mj. otázku územních limitů.
- **Podpora obnovitelných zdrojů energie**, ovšem rozumná, aby nezvyšovala ceny. Už by to neměly být výkupní ceny a přímé dotace. Do budoucna se mají spíše uvolnit

podmínky pro menší projekty (ostrovní systémy, střešní instalace, projekty energeticky soběstačných obcí...). Klíčová bude podpora výzkumu. Jinak řečeno, OZE mají být životaschopné i bez dotací.

Ekologická hnutí tento směr jednoznačně odmítají: podle nich je možné budoucí růst spotřeby pokrýt úsporami, navíc upozorňují na nepředvídatelné náklady, které může jaderná energie přinést. Ministr však jakékoliv „zelené daně“ a další výdaje na obnovitelné zdroje odmítá: V době, kdy Evropu ničí ekonomická krize a konkurence z Asie, není možné české podniky dále zatěžovat.

Čtěte dál: Plné znění Zákona o podporovaných zdrojích energie

Jistým ústupkem má být zvýšení poplatku za přeshraniční přenos a odvodu za vytěžené uhlí. Tím chce ministr snížit spotřebu domácího uhlí i nároky na životní prostředí.

Řádně fungující energetika vyžaduje jasné a dlouhodobé koncepce, které budou nezávislé na volebním cyklu. Ty však v ČR zatím chybí. Není vyjasněný postoj k obnovitelným zdrojům i těžebním limitům uhlí. Jedinou jistotou je tedy jaderná energie, která má podporu napříč stranami.

Zdroj: <http://www.nazeleno.cz/energie/energetika/pet-let-v-ceske-energetice-pad-solarniho-byznysu-a-marne-hledani-koncepce.aspx>